

INEKO

Inštitút pre ekonomické a sociálne reformy

Bajkalská 25, 827 18 Bratislava 212, Slovensko, fax: (421 2) 5823 3487,
tel: (421 2) 5341 1020, www.ineko.sk

Bratislava, 28.novembra 2008

Projekt: Sľuby a lamentácie – čo politici sľúbili a čo z toho plnia

Tlačová správa

Vláda neplní sľuby o budovaní silného sociálneho štátu

Najväčším prekvapením sú tri historické minimá: najnižšia rola štátu v ekonomike, najnižšia relatívna úroveň dôchodkov a najnižšia relatívna úroveň minimálnej mzdy

Po dva a pol roku vlády strán súčasnej koalície sa naplnili hlavné pred- a povolebné sľuby v oblasti budovania silného sociálneho štátu na zhruba tretinu (37,6%).

Vyplyva to z analýzy 36 najdôležitejších sľubov o budovaní sociálneho a solidárneho štátu, ktoré strany vládnej koalície ponúkli verejnosti. Najväčším prekvapením sú **tri historické minimá: najnižšia rola štátu v ekonomike, najnižšia relatívna úroveň dôchodkov ako aj minimálnej mzdy v pomere k priemernej mzde v hospodárstve**. Hoci hlavná vládna strana Smer sa prihlásila k budovaniu sociálneho štátu európskeho typu, úloha štátu v ekonomike meraná pomerom výdavkov verejných financií k HDP u nás klesla minulý rok na najnižšiu úroveň v EÚ, ako aj na najnižšiu úroveň v histórii samostatnej republiky – 34,6% HDP. Podobne hodnota priemerného starobného dôchodku klesne pre rok 2008 oproti priemernej mzde v hospodárstve na minimum samostatnej SR – 42,3%, a to aj po zarátaní vianočných príspevkov. Zároveň desaťročné minimum dosiahla aj relatívna úroveň minimálnej mzdy: tento a budúci rok dosiahne len 37% priemernej mzdy hospodárstva. Sľuby vládna koalícia neplní ani pri vyrovnávaní platových rozdielov či už medzi bohatými a chudobnými, alebo medzi regiónmi Slovenska.

Podiel verejných výdavkov štátu na HDP (%)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Slovensko	45,1	40,1	37,7	38,1	37,1	34,6
Priemer EÚ	46,7	47,3	46,8	46,9	46,3	45,7

Zdroj: Eurostat

Priemerná relatívna výška dôchodku (Priemerný starobný dôchodok / priemerná mzda) v %

	2004	2005	2006	2007	2008*
Priemerný starobný dôchodok v Sk	7043	7 713	8 226	8 885	9 170
Priemerná mzda v Sk	15 825	17274	18 761	20 146	22 020
Pomer priem. dôchodok / priem. mzda	44,5	44,7	43,8	44,1	41,6
Pomer s vianočn. príspevkom**	44,5	44,7	44,6	44,8	42,3

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*priemerný dôchodok: odhad INEKO pre celý rok 2008 na základe vývoja za 10 mesiacov roka; priemerná mzda: odhad Ministerstva financií k septembru 2008

**prepočítané spolu s priemerným vianočným príspevkom 1750 Sk

Vývoj relatívnej výšky minimálnej mzdy

	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*
Priemerná mzda	15 825	17 274	18 761	20 146	22 020	23 957
Minimálna mzda	6 500	6 900	7 600	8 100	8100	8900
Podiel minimálnej mzdy na priemernej	41%	40%	41%	40%	37%	37%

Zdroj: ŠÚ SR (priemerná mzda), Ministerstvo práce (minimálna mzda), *Ministerstvo financií (odhad priemernej mzdy za rok 2008-9)

Medzi najviac plnené sľuby strán vládnej koalície naopak patria **úpravy dôchodkovej reformy** (zmiernenie rozdielov medzi staro- a novodôchodcami, zdobrovoľnenie druhého piliera), **regulácia trhu práce** (rozšírenie pôsobnosti kolektívnych zmlúv, novela Zákonníka práce) a úprava **niektorých sociálnych príspevkov** (zavedenie vianočného príspevku dôchodcom, radikálne zvýšenie príspevku na narodené dieťa). Rýchly rast ekonomiky tiež umožnil plniť sľuby o poklese nezamestnanosti, vrátane dlhodobo nezamestnaných a mladých. Začal sa aj návrat ľudí pracujúcich v zahraničí späť na Slovensko.

Z pohľadu dopadov na ekonomiku však inštitút INEKO hodnotí neplnenie niektorých sľubov kladne: nezvyšovanie relatívnej úrovne minimálnej mzdy či neodškodnenie klientov nebankových subjektov. A naopak, splnenie niektorých sľubov hodnotia ekonómovia INEKO negatívne: zvýšená regulácia trhu práce či zdobrovoľnenie druhého dôchodkového piliera. Podobne je škoda, že koalícia neplní aj niektoré svoje veľmi užitočné sľuby, ako boli zámery stabilizácie prvého dôchodkového piliera a výrazného zlepšenia situácie ťažko zdravotne postihnutých.

Poznámky k metodike:

INEKO tento rok priebežne prezentoval odpočet plnenia sľubov vládnych strán vo vybraných témach zhruba v polovici vládnutia. Vo februári vyšla analýza sľubov v oblasti Hospodárskej politiky (plnenie na 42%), v marci o Doprave (na 12%), v apríli o Právnom štáte (33%), v júli o Zdravotníctve (36%), v septembri o Školstve, kultúre a športe (39%) a v októbri o Rozpočte (31%).

Cieľom projektu „Sľuby a lamentácie – čo politici sľúbili a čo z toho plnia“ je poskytnúť verejnosti obraz o napĺňaní sľubov a tým prispieť k tomu, aby každé budúce voľby na Slovensku boli menej o populizme (t.j. hlásaní populárnych no nereálnych, či pre krajinu škodlivých sľubov) a viac o hľadaní skutočných riešení problémov.

Kontakt: Gabriel Šípoš, Peter Golias, Eugen Jurzyca

Inštitút INEKO, <http://www.ineko.sk/sluby/sluby.php>, tel. 02/5341 1020

Príloha 1. Tabuľka sľubov

Tabuľka najdôležitejších sľubov v oblasti Sociálneho štátu

Skupina sľubov / Sľub	Prínos pre krajinu (-3, +3)	Miera plnenia (0-100%)
1. Znížiť regionálne a príjmové rozdiely, podporiť sociálne najslabších	0,0	25%
Posilniť úlohu štátu v ekonomike	0,4	20
Zmierňovanie platových rozdielov	-2,0	0
Pokles podielu ľudí s nižším ako priemerným príjmom	-1,1	0
Zmierňovanie regionálnych rozdielov	0,4	40
Zreálnenie inštitútu životného minima	0,0	0
Zvyšovanie rodičovského príspevku	0,7	0
Zvýšenie príspevku pri prvonarodenom dieťati	0,0	100
Zvýšenie vymožitelnosti výživného, rozšírenie náhradného výživného	0,0	75
Zavedenie príspevku na dieťa pre rodičov na dôchodku či na dieťa študujúce na VŠ	1,0	60
Odškodnenie klientov nebankových subjektov	-2,8	0
Rozširovanie bezplatnej právnej pomoci chudobným	0,5	20
Podpora bývania pre mladé rodiny a chudobných - hypotéky, nájomné byty, manželské pôžičky, stavebné sporenie	0,1	15
Byt pre mladé rodiny do 1 roka od narodenia dieťaťa	-1,2	0
Zrýchlenie výstavby nájomných a komunálnych bytov	1,0	50
Príspevok na byt pre mladých manželov do 30 rokov	0,0	0
Systémové riešenie bezdomovectva	0,0	20
Zlepšenie sociálnej situácie ťažko zdravotne postihnutých	2,2	30
2. Zvýšiť sociálnu pomoc dôchodcom, riešiť dôchodkový systém	-0,5	44%
Zvýšenie životnej úrovne dôchodcov	-0,1	30
Zmierňovanie rozdielov medzi staro- a novodôchodcami	2,5	100
Vianočný príspevok dôchodcom	-1,8	90
Nezvyšovanie veku odchodu do dôchodku	-1,8	75
Stabilizácia prvého dôchodkového piliera	-1,0	5
Zachovanie druhého dôchodkového piliera	3,0	50
Zavedenie dobrovoľnosti v druhom pilieri dôchodkového zabezpečenia	-2,5	100
Znižovanie odvodov do druhého piliera	-2,8	0
Presun náhrady škôd v druhom pilieri na štát	0,0	0
3. Viac chrániť zamestnancov na trhu práce	-0,8	53%
Návrat 'neoliberalného' zákonníka práce do pôvodného stavu	-2,7	40
Rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti	0,7	90
Obnovenie tripartity	-1,5	30
Zvýšenie minimálnej mzdy na 60 percent priemerného zárobku	-2,2	0
Rast zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnených skupín	1,3	100

Posilnenie odborov	-2,4	75
Zastavenie 'úniku mozgov'	0,5	60
Rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv	-2,5	100
Zrušenie väzby medzi minimálnou mzdou a odvodmi živnostníkov	0,5	0
Odvodové stimuly pre zamestnávanie absolventov škôl	-0,5	30
Budovanie sociálneho štátu celkovo	-0,4	37,6%

Poznámka: Prínos pre spoločnosť hodnotili analytici INEKO ako aj 26 (najmä ekonomických) expertov, kým plnenie sľubov známkovali odborníci INEKO a skupina externých expertov na školstvo.

1. Znížiť regionálne a platové rozdiely a podporiť sociálne najslabších

Posilniť úlohu štátu v ekonomike

SMER – sociálna demokracia chce presadzovať európsky model zmiešaného hospodárstva. Vyvážená súhra trhu a štátu je jediná cesta ako zabezpečiť vyššiu kvalitu života na Slovensku.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

SMER - sociálna demokracia považuje za svoj primárny cieľ realizáciu sociálneho štátu. Jeho úspešnosť v západnej Európe je založená na solidárnom prerozdeľovaní ekonomických výsledkov... táto sa musí vrátiť schopnosť rozumnej intervencie najmä v oblastiach verejných potrieb v súlade s vyváženosťou súkromných, verejných a národno-štátnych záujmov Slovenskej republiky.

Zdroj: Návrat k ľudskej dôstojnosti, december 2005

Vláda Slovenskej republiky dáva takto jasne najavo rešpektovanie ústavného predpokladu, podľa ktorého Slovenská republika má byť sociálny štát so sociálne a ekologicky orientovanou trhovou ekonomikou.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Úloha štátu v ekonomike sa naďalej zmenšuje. Podiel verejných výdavkov štátu na HDP dosiahol v roku 2007 historické minimum – 34,6%. Bola to zároveň najnižšia úroveň výdavkov štátu v celej Európskej únii. V starých EÚ štátoch tento ukazovateľ mierne klesá pod úroveň 46% (nad 40% sú Česi, Maďari aj Poliaci). V škandinávskych sociálnych štátoch EÚ sa miera úlohy štátu pohybuje v priemere okolo 50%.

Podiel verejných výdavkoch štátu na HDP (%)

	2005	2006	2007
Slovensko	38,1	37,1	34,6
Priemer EÚ	46,9	46,3	45,7

Zdroj: [Eurostat](#)

Podiel verejných výdavkoch štátu na HDP (%)

	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Slovensko	53,7	49,0	45,8	47,9	50,9	44,6	45,1	40,1	37,7
Priemer EÚ*	50,1	48,4	47,5	47,0	45,4	46,4	46,7	47,3	46,8

Zdroj: [Eurostat](#)

*do roku 2001 priemer za 15 pôvodných členov, od roku 2002 priemer za 27 krajín súčasnej EÚ

Výdavky na sociálnu inklúziu v absolútnom meraní rastú zhruba dvojnásobným tempom ako inflácia, v pomere k HDP však naopak klesajú (malý obrat sa očakáva v roku 2009).

Dôvodom je aj rýchly rast ekonomiky a postupné znižovanie ľudí v hmotnej núdzi.

Výdavky ŠR (v mld. Sk)	2006	2007	2008	2009
Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny	48,93 (3,01% HDP)	51,82 (2,90% HDP)	52,93 (2,56% HDP)	56,93 (2,64% HDP)
- Sociálna inklúzia (najmä pomoc v hmotnej núdzi a podpora rodiny)	39,56 (2,44% HDP)	41,29 (2,31% HDP)	43,81 (2,12% HDP)	48,11 (2,23% HDP)

Zdroje:: Štátne rozpočty 2006-9, pre rok 2009 už upravený očakávaný rast HDP na 4,6%

Štandardné štatistiky chudoby pre obdobie po roku 2006 zatiaľ nie sú prístupné, preto nie je možné ani lepšie hodnotenie dopadov výdavkov súčasnej vlády.

Zmierňovanie platových rozdielov

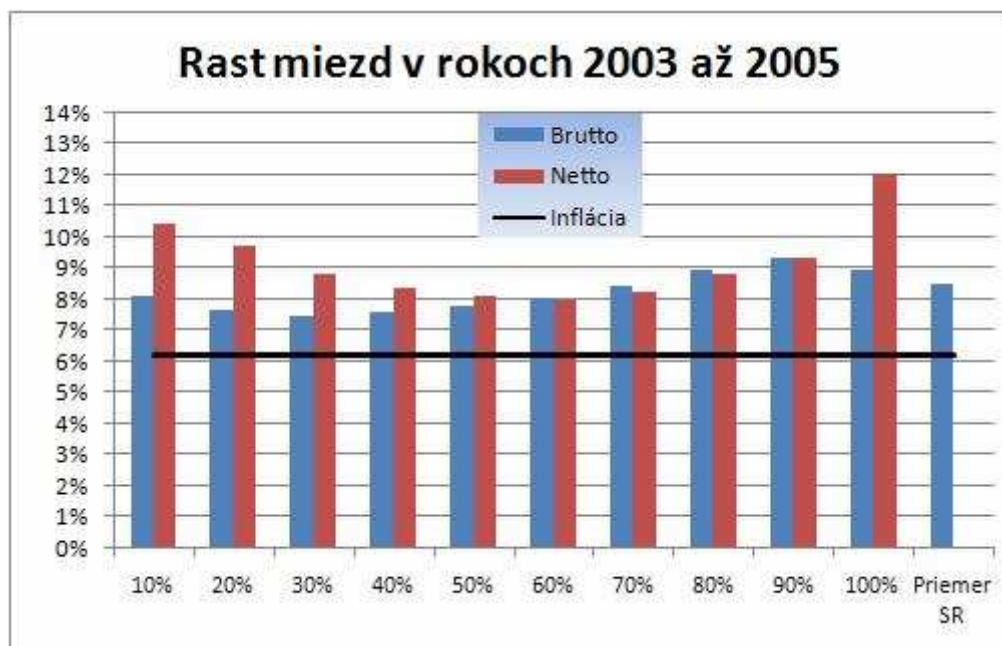
Je spravodlivé a správne, ak sedemdesiatim piatim percentám ľudí za posledných osem rokov klesla reálna mzda o 7 percent, kým dvadsiatim piatim stúpila o 26 percent?

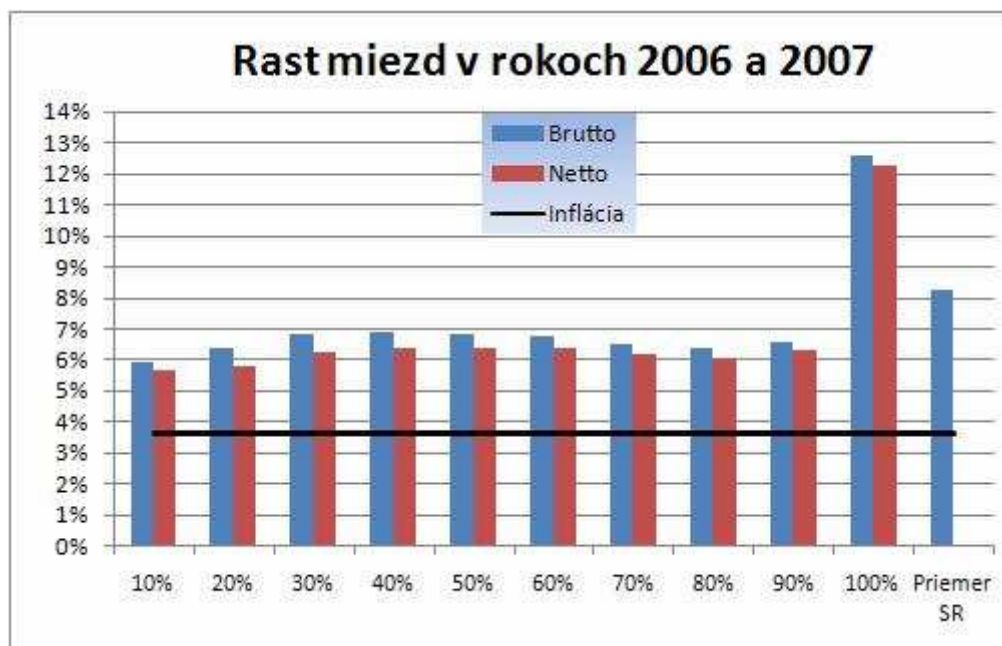
SMER – sociálna demokracia tvrdí, že to nie je ani **spravodlivé ani správne**.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Podľa analýzy Richarda Sulíka, bývalého poradcu ministrov financií Mikloša a Počiatka, rastie reálna čistá mzda desatine najbohatších v rokoch 2006-7 v priemere o 8%, kým najchudobnejším len o necelé 2%. V rokoch 2003-5 rástli príjmy najbohatších o 6%, a najchudobnejším o 4%. Bohatší teda bohatnú za novej vlády ešte rýchlejšie, a naopak chudobní bohatnú ešte pomalšie.

Rast miezd podľa mzdových decilov (10% - desatina najchudobnejších...100% - desatina najbohatších)

Zdroj: [Richard Sulík](#) z čísel Štatistického úradu SR

Pokles podielu ľudí s nižším ako priemerným príjmom

Je spravodlivé a správne, ak sedemdesiat percent pracujúcich ľudí zarába menej ako je štatisticky vykazovaná priemerná mzda?

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Podiel zamestnancov, ktorí v roku 2007 zarábali menej ako priemerná mzda bol vyšší ako v poslednom plnom roku predchádzajúcej vlády

Podiel zamestnancov so mzdami pod mzdovým priemerom v %

2005	2006	2007
68,6	71,0	70,9

Zdroj: [výpočet R.Sulíka](#) podľa čísel Štatistického úradu

Zmierňovanie regionálnych rozdielov

Je spravodlivé a správne, ak na takom malom území ako je Slovensko sú také obrovské rozdiely medzi jednotlivými regiónmi? (...) SMER – sociálna demokracia vidí ako osobitne problematické kraje Banskobystrický, Košický a Prešovský. V týchto rizikových krajoch SMER – sociálna demokracia presadí prijatie vládnych projektov rozvoja. Tieto spolu s využitím daňových a odvodových nástrojov na stimuláciu miestneho malého a stredného podnikania, dôslednejším smerovaním zahraničných investícií, alokovaním finančných zdrojov z pomoci Európskej únie a zvýšenou podporou cestovného ruchu postupne naštartujú proces rovnomernejšieho sociálneho a ekonomického rozvoja na území Slovenskej republiky.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda prijme tiež opatrenia na zmiernenie prehĺbujúcich sa a neodôvodnených rozdielov v cene práce medzi regiónmi a odvetvami.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Regionálne rozdiely v platoch sa v porovnaní rokov 2005 a 2007 zmenšili zanedbateľne. Hoci platy v Bratislave už nerástli v rokoch 2006-7 najrýchlejšie zo všetkých krajov (bola to Trnava a Žilina), relatívne rozdiely v platoch najchudobnejších krajov voči najbohatším krajom sa zmenšili minimálne – o 0,3% (nominálne sa ale zvýšili o 630 korún).

Index priemernej mzdy v kraji (priemer SR=100)

Názov kraja	2005	2006	2007
Bratislavský	134,4	132,5	131,1
Košický	97,1	95,6	93,7
Trnavský	93,1	93,9	95,1
Žilinský	87,8	87,6	88,1
Trenčiansky	87,5	87,3	87,1
Banskobystrický	84,2	83,5	83,7
Nitriansky	82,5	82,1	82,4
Prešovský	76,3	75,1	74,5
Podiel priemeru najhoršieho (Prešov) k najlepšiemu kraju (Bratislava)	56,8%	56,6%	56,8%
adekvátny nominálny rozdiel v Sk	10 027	10 773	11 417
Podiel priemeru 3 najhorších (PO, BB, NT) k priemeru 3 najlepších krajov (BA, KE, TT)	74,9%	74,8%	75,2%
adekvátny nominálny rozdiel v Sk	4 695	5 087	5 328

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočty INEKO

Významnejšie sa zmenšili rozdiely v nezamestnanosti – tá najviac spadla v relatívne chudobnejších krajoch (Košice, Prešov, Nitra), hoci miera sa znižovala za roky 2005-7 vo všetkých krajoch. Následne sa teda zúžil podiel najlepšieho a najhoršieho kraja na celkovej nezamestnanosti v SR.

Podiel kraja v celkovom počte nezamestnaných v SR (%)

Názov kraja	2005	2006	2007
Bratislavský	4,0	4,1	4,8
Trnavský	7,0	7,2	6,4
Trenčiansky	5,6	6,0	5,7
Žilinský	11,8	11,1	11,5
Nitriansky	14,4	12,8	12,8
Prešovský	18,7	19,2	17,7
Banskobystrický	18,2	19,4	22,2
Košický	20,4	20,2	18,7
Podiel priemeru najlepšieho (BA) k najhoršiemu kraju (KE, resp. BB)	19,6%	20,3%	21,6%
adekvátny nominálny rozdiel v nezamestnaných	70 tis.	57 tis.	51 tis.
Podiel priemeru 3 najlepších krajov (BA, KE, TT) k priemeru 3 najhorších (PO, BB, NT)	29,0%	31,6%	28,6%
adekvátny nominálny rozdiel v nezamestnaných	58 tis.	49 tis.	41 tis.

Zdroj: Štatistický úrad SR, prepočty INEKO

Kroky vlády k vyrovňavaniu regionálnych rozdielov sú nejednoznačné. Podľa analýzy Konzervatívneho inštitútu M.R.Štefánika za prvý rok vlády R.Fica schvaľovanie investičných stimulov nepodporovalo znižovanie regionálnych rozdielov. Podľa analýzy „do

Banskobystrického, Košického a Prešovského kraja, teda do troch krajov s nadpriemernou nezamestnanosťou, Ficova vláda schválila len takmer 27 % z balíka poskytnutých stimulov. Pričom do samotného Prešovského kraja nešla investorom ani koruna." Na druhej strane podľa plánu investícií do výstavby a opráv ciest do roku 2010 bude viac ako polovica peňazí investovaná do troch najmenej rozvinutých krajov stredu a východu krajiny.

Plán výstavby a opráv ciest I. triedy v rokoch 2007-2010
(spracované podľa návrhu ministra dopravy)

Názov kraja	Dĺžka (v km)	Investície (v mld. Sk)
Bratislavský	0,5	0,049
Trnavský	12,7	1,392
Trenčiansky	28,6	1,323
Nitriansky	15	1,513
Žilinský	61,5	3,85
Banskobystrický	150	3,515
Košický	48,7	3,105
Prešovský	36,4	2,36

Zdroj: Pravda 10.10.2007, Na cesty dá vláda najmä Bystrici a Žiline

Podľa investičnej agentúry SARIO v roku 2007 smerovalo 38% z celkového počtu projektov do krajov Košice, Prešov a Banská Bystrica, kým v roku 2005 to bolo 33%. Zvýšil sa ale aj podiel Bratislavy z 11 na 14%.

Zreálnenie inštitútu životného minima

SMER nanovo upraví konštrukciu a výšku životného minima tak, aby skutočne zodpovedalo základným životným potrebám.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda nanovo prehodnotí konštrukciu životného minima tak, aby životné minimum ako základný inštitút, od ktorého sa odvíja výška opatrení, najmä finančného charakteru, zodpovedalo skutočným základným životným potrebám a zároveň bolo účinným prostriedkom na riešenie tých situácií, ktoré si vyžadujú finančnú intervenciu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Konštrukcia životného minima sa od volieb nezmenila: valorizácia sa robí podľa nižšieho koeficientu z dvoch - rastu čistých peňažných príjmov na osobu alebo rastu životných nákladov nízkopríjmových domácností. Keďže rast životných nákladov bol za súčasnej vlády vždy nižší, tento koeficient sa používal aj na zvyšovanie životného minima. V praxi teda nová vláda len udržiavala výšku minima po odrátaní vplyvu inflácie na rovnakej úrovni, nijako ho „nezreálnila.“ Výška životného minima sa podľa zákona mení vždy k 1. júlu daného roka. Zvýšením životného minima sa automaticky zvyšujú aj viaceré sociálne dávky, ako počet oprávnených poberateľov.

Zmeny životného minima (výška v Sk)

	2005	2006	2007	2008
valorizácia	+3,2%	+5,2%	+2,9%	+5,0%
Pľnoletá osoba	4730	4980	5130	5390
Ďalšia	3300	3480	3580	3760

spoluposudzovaná osoba				
dieťa	2150	2270	2340	2460

Zdroj: Ministerstvo práce a sociálnych vecí

V lete 2008 Ministerstvo práce stiahlo z legislatívneho procesu návrh zákona o životnom minime, ktorý mal konštrukciu minima upraviť.

Zvyšovanie rodičovského príspevku

SMER - sociálna demokracia utvorí podmienky pre rast pôrodnosti a finančnú podporu rodín s nezaopatrenými deťmi, a to (...) postupným zvyšovaním rodičovského príspevku. (...) SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa výrazne zvýšila výška rodičovského príspevku, ktorý sa rodičovi poskytuje, ak sa riadne stará o dieťa; súčasná výška rodičovského príspevku 4.230,- Sk nepostačuje rodičovi na pokrytie potrieb domácnosti a svojho dieťaťa; **preto bude SMER – sociálna demokracia presadzovať, aby do roku 2010 výška rodičovského príspevku dosiahla úroveň minimálnej mzdy**; SMER – sociálna demokracia presadí, aby sa umožnilo poberať pracujúcim rodičom plnú výšku rodičovského príspevku, ak dieťa navštevuje jasle alebo materskú školu.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

(Vláda) bude presadzovať postupné zvyšovanie rodičovského príspevku v časovom horizonte do roku 2010 tak, aby saturoval stratu pracovných príjmov rodiča aspoň na minimálnej úrovni.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Pomer výšky rodičovského príspevku k minimálnej mzde sa za súčasnej vlády oproti poslednému plnému roku minulej vlády v každom z nasledujúcich troch rokoch znížil. Príspevok tak má k minimálnej mzde ďalej ako v čase vládneho sľubu.

Rodičovský príspevok a minimálna mzda v Sk(ku koncu roka)

	2005	2006	2007	2008
Rodičovský príspevok	4230	4440	4560	4780
Minimálna mzda	6900	7600	8100	8100
Podiel príspevku na min. mzde v	61%	58%	56%	59%

Zdroj: Ministerstvo práce, prepočty INEKO

Ako uvádza definícia ministerstva práce, „rodičovský príspevok je štátna sociálna dávka, ktorou štát prispieva rodičovi na zabezpečovanie riadnej starostlivosti o dieťa do troch rokov veku dieťaťa, s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom do šiestich rokov veku dieťaťa alebo do šiestich rokov veku dieťaťa, ktoré je zverené do starostlivosti nahrádzajúcej starostlivosť rodičov, najdlhšie tri roky od právoplatnosti rozhodnutia súdu o zverení dieťaťa do tejto starostlivosti.“

Zvýšenie príspevku pri prvonarodenom dieťati

SMER - sociálna demokracia utvorí podmienky pre rast pôrodnosti a finančnú podporu rodín s nezaopatrenými deťmi, a to (...) zvýšením príspevku pri narodení prvého dieťaťa.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Musíme posilniť tie zložky sociálnej politiky, ktoré umožňujú rast počtu narodených detí. Chceme aby sa deti rodili a aby bola podpora narodenia dieťaťa i rodičov. Aby situáciu v súvislosti s narodením dieťaťa rodičia vedeli zvládnuť. Z nášho hľadiska reálny príspevok pri narodení dieťaťa by mal byť 20 000,-Sk. Matka starajúca sa o druhé dieťa by mala mať garantovaný minimálny príjem vo výške minimálnej mzdy.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Vláda presadí príplatok k príspevku pri narodení prvého dieťaťa a to v celkovej sume s príspevkom najmenej 15.000 Sk a zabezpečí medziročnú valorizáciu príspevku pri narodení dieťaťa a príspevku rodičom, ktorým sa súčasne narodilo viac detí.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

V roku 2007 sa zaviedol k príspevku pri narodení dieťaťa (4 460Sk) aj príplatok pri narodení prvého dieťaťa na 11 000Sk, od februára 2008 na 20 440Sk, a od januára 2009 bude tento príspevok platiť aj na narodenie druhého a tretieho dieťaťa.

Zvýšenie vymožitelnosti výživného, rozšírenie náhradného výživného

SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa zvýšila vymožitelnosť výživného na Slovensku; SMER – sociálna demokracia bude najmä vo veciach výživného presadzovať, aby sa skrátila dĺžka súdneho konania; vo veciach výživného pre maloleté dieťa je neprípustné, aby vyše 10 tisícokunové trovy neúspešnej exekúcie hradil oprávnený, teda najčastejšie matka, ktorá sa domáha výživného pre svoje dieťa; preto SMER – sociálna demokracia presadí zmenu, na základe ktorej bude trovy neúspešných exekúcií vo veciach výživného hradiť štát.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa rozšírili možnosti náhradného výživného; SMER – sociálna demokracia presadí, aby sa tento ťažko vybojovaný zákon ešte rozšíril o ďalšie možnosti poskytovania náhradného výživného v prípade neplatenia výživného druhým rodičom dieťaťa.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

V roku 2008 vláda zjednodušila prístup k náhradnému výživnému v prípade neplatenia expartnerom. Štát poskytne preddavky, kým sa exekúciou spor o výživné nerozrieši. Nová úprava tiež rozšírila platenie výživného sirotám, ktoré nemajú sirotsky dôchodok prípadne ho majú nižší ako výživné.

Rýchlosť vybavených súdnych konaní o výživnom stúpila v roku 2006 oproti predchádzajúcemu roku zhruba o mesiac, v roku 2007 však o takmer dva týždne opäť klesla. Pomer konaní vybavených do pol roka od doručenia na súd ostáva zhruba rovnaký.

Rýchlosť súdneho konania o výživnom

	2005	2006	2007
Priemer v mesiacoch	10,12	9,09	9,46

% vybavených do pol roka	49,2	47,8	49,1
--------------------------	------	------	------

Zdroj: Štatistické ročenky Ministerstva spravodlivosti

Zavedenie príspevku na dieťa pre rodičov na dôchodku alebo s dieťaťom na VŠ

Považujeme za nespravodlivé, že daňový bonus neprináša žiadne výhody pre rodiča, ktorý študuje na vysokej škole alebo poberá starobný dôchodok. Pre túto skupinu rodičov navrhujeme príspevok k prídavku na dieťa.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Vláda zavedie príspevok rodičom s nezaopatrenými deťmi v prípadoch, ak sú rodičia poberateľmi dôchodkových dávok a z objektívnych dôvodov nemajú príjem zo zárobkovej činnosti, v dôsledku čoho si nemôžu uplatniť daňové zvýhodnenie na vyživované nezaopatrené dieťa (daňový bonus).

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Od roku 2008 sa zaviedol príspevok na dieťa 300 Sk mesačne v prípade, ak sú rodičia poberateľmi starobného resp. invalidného dôchodku a z objektívnych dôvodov nemajú príjem zo zárobkovej činnosti a preto si nemôžu na svoje nezaopatrené deti uplatniť nárok na daňový bonus (pre pracujúcich platí v roku 2008 daňový bonus pre dieťa vo výške 570Sk mesačne).

Pre rodičov s dieťaťom na VŠ príplatok nebol zavedený.

Odškodnenie klientov nebankových subjektov

Vláda SR podporí čiastočné odškodnenie poškodených klientov nebankových subjektov.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vláda s odškodnením neráta podľa návrhu rozpočtu ani v roku 2009.

Rozširovanie bezplatnej právnej pomoci chudobným

SMER – sociálna demokracia bude presadzovať právnu rovnosť medzi občanmi ďalším rozširovaním možností bezplatnej právnej pomoci pre chudobných a na tento účel podporí činnosť mimovládnych organizácií.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Okrem prehodnotenia výšky súdnych poplatkov budeme presadzovať v prípade sociálne slabších občanov možnosť bezplatného právneho poradenstva, a to nielen v oblasti súdneho konania ale aj v oblasti verejnej správy.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Centrum právnej pomoci pre osoby v stave materiálnej núdze bolo zriadené už za minulej vlády zákonom z roku 2005. Prvé centrum začalo fungovať v marci 2006 v Bratislave. Nová vláda pokračovala v otváraní kancelárií centra podľa plánu v krajských a neskôr aj okresných mestách. Rozpočet sa ale každoročne znižuje zhruba o 10%, hoci v roku 2006 a 2007 bol mierne počas roka navyšovaný.

Rozpočet Centra v tisícoch SK

2006	2007	2008
33 988	30 890	27 160

Zdroj: Centrum právnej pomoci

Podpora bývania pre mladé rodiny a chudobných - hypotéky, nájomné byty, manželské pôžičky, stavebné sporenie

SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa legislatívnymi úpravami v oblasti hypotekárnych úverov a Štátneho fondu rozvoja bývania zvýšila dostupnosť hypotekárnych úverov a pôžičiek zo štátneho fondu; SMER – sociálna demokracia uvažuje s opätovným zavedením štátneho príspevku k hypotekárnemu úveru, ktorý by bol adresnou pomocou pre mladé rodiny; forma príspevku by bola dávka štátnej sociálnej podpory, ktorá by bola hradená z kapitoly MPSVaR na základe adresných kritérií; SMER – sociálna demokracia sa bude rovnako usilovať o rozšírenie možností využitia Štátneho fondu rozvoja bývania. (...) SMER – sociálna demokracia bude preto presadzovať, aby sa zaviedla manželská pôžička, ktorú by poskytoval Štátny fond rozvoja bývania; jej cieľom je poskytnúť mladej rodine určitú finančnú sumu, maximálne 200.000,- Sk zo Štátneho fondu rozvoja bývania napr. na stavebné úpravy bytu alebo domu, na zariadenie domácnosti a iné potreby. Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda zvýši mieru podpory financovania bývania formou bonifikácie hypotekárnych úverov a bude pokračovať v podpore stavebného sporenia s cieľom zlepšenia prístupu k bytovému fondu najmä mladým rodinám. (...) Vláda podporí prípravu a zavedenie nových produktov finančného trhu s cieľom podporiť zabezpečenie potrieb pre sociálne slabšie skupiny obyvateľstva, a to predovšetkým v oblasti bývania a zvyšovania kvalifikácie. (...) Vláda vytvorí podmienky na výstavbu nájomných bytov pre mladé rodiny vo vzťahu na možnosti štátneho rozpočtu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Výdavky na bývanie sa až v treťom rozpočte súčasnej vlády vyrovnali poslednému rozpočtu predchádzajúcej vlády. Aj to len v nominálnej sume, po odrátaní inflácie sú o 10% nižšie. Ako podiel na HDP je plánovaná podpora bývania o viac ako štvrtinu nižšia, a od volieb len klesá.

Od roku 2007 vláda zaviedla pre mladé nízkozarábajúce páry sľúbenú bonifikáciu hypotekárnych úverov vo výške 1,5%. Zdroje stavebného sporenia sa tiež môžu využívať liberálnejšie, okrem kúpy bývania už aj na jeho zariadenie. Plánovaná manželská pôžička nebude v roku 2009 zatiaľ zavedená.

Zdroje na podporu bývania (v tis. Sk)	2006	2007	2008	2009
Štátny fond rozvoja bývania	2 768 300	2 261 638	2 154 043	2 017 237
Program rozvoja bývania (MVR SR)	2 134 628	1 858 415	1 658 000	1 815 000
Štátna prémie v stavebnom sporení	1 045 000	1 330 000	1 420 000	1 500 000
Bonifikácia k hypotekárnym úverom	650 000	690 000	720 000	720 000
Spolu dotácie ŠR	6 597 928	6 140 053	5 952 043	6 052 237
Príjmy ŠFRB	1 527 200	1 675 300	1 947 700	2 095 806

Celkom zdroje	8 125 128 (0,50% HDP)	7 815 353 (0,44% HDP)	7 899 743 (0,38% HDP)	8 148 043 (0,36% HDP)
----------------------	--	--	--	--

Zdroje: Zákony o štátnych rozpočtoch 2006-9

Príspevok na byt pre mladých manželov do 30 rokov

Mali by byť prijaté podmienky, pri ktorých mladí manželia uzatvárajúci manželstvo vo veku partnerov do 30 rokov, by mali dostať od štátu príspevok na sociálny dom alebo byt. Vzhľadom na to, že ide o mladých manželov, mali by dostať daňový bonus v tom, že pôžičku im dá štát, a oni si budú môcť voči štátu odpisovať úrokovú sadzbu.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Žiadna takáto schéma nebola pripravená či rozbehnutá.

Byt pre mladé rodiny do 1 roka od narodenia dieťaťa

Cieľom SNS je, aby mladé rodiny do jedného roka od narodenia dieťaťa mali vlastný byt.

Zdroj: Volebný program SNS

Žiadna takáto schéma nebola pripravená či rozbehnutá.

Zrýchlenie výstavby nájomných a komunálnych bytov

SNS chce splniť predvolebné sľuby o výstavbe nájomných a komunálnych bytov pre mladé rodiny. Pred voľbami avizovali, že chcú ročne postaviť asi 26 tisíc malometrážnych bytov, jeden za asi 1,2 milióna korún.

Zdroj: dnes.sk, 30.6.2006, http://dnes.atlas.sk/z_domova/27913/slot:-kandidatmi-na-ministra-skolstva-su-mikolaj-a-cecot

Vláda Slovenskej republiky schválila nový program rozvoja bývania v Slovenskej republike, ktorý stanovuje nové pravidlá na financovanie bývania nájomného charakteru. Ide predovšetkým o nájomné byty s menšou priemernou podlahovou plochou do 50 m², ktoré budú dostávať zo strany vlády väčšiu podporu ako byty s väčšou podlahovou plochou, a v tomto dokumente sme aj povedali, že budú môcť najmä obce žiadať štát o podporu pri tých malých bytoch až do 30 % celkových obstarávacích nákladov, pri tých väčších bytoch do 80 m², do 20 % obstarávacích nákladov a zostatok si budú môcť zaobstarieť cez Štátny fond rozvoja bývania, ktorý, ako nás dnes informovali pracovníci z príslušného ministerstva, sa postupne stáva obrátkovým fondom, pretože už prichádzajú do tohto fondu zdroje z jednotlivých úverov, preto verím, že aj v nasledujúcich rokoch bude možné podstatne intenzívnejšie pristupovať k výstavbe nájomných bytov, ktoré sú dnes mimoriadne žiadané.

Zdroj: Robert Fico, predseda vlády, 13.9.2006,

Objem podpory výstavby nájomných bytov v roku 2007 klesol oproti roku 2005 zhruba o 10%, či už v počte podporených bytov alebo v sume celkových výdavkov. V roku 2008 však už za prvých 9 mesiacov došlo k nárastu výdavkov aj postavených bytov.

Výdavky Štátneho fondu rozvoja bývania na nájomné byty

	2005	2006	2007	2008*
Výdavky v tis.Sk	2 211 924	2 839 832	2 006 486	2 482 687

Počet bytov	2652	3385	2 406	2755
-------------	------	------	-------	------

Zdroj: Štátny fond rozvoja bývania

*za 9 mesiacov roka

Systémové riešenie bezdomovectva

SMER zabezpečí systémové riešenie zabraňovania príčin vzniku nedobrovoľného bezdomovectva.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Koalícia prísnejšie postupuje voči úžere, ktorá sa považuje za jednu z príčin bezdomovectva. Obete úžery majú viac možností obrátiť sa na súd a spomaliť vyst'ahovanie (žiadosť o predbežné opatrenie pozastavenia záložného práva). Podľa zákona sa tiež sprehľadnil postup v dobrovoľných dražbách nehnuteľností. Od marca 2008 je pri vyst'ahovaní ľudí, ktorí nesplácali pôžičky, potrebné vždy aj súdne rozhodnutie. Koalícia v roku 2008 tiež odmietla deregulovať výšku nájomného v reštituovaných obytných domoch.

Zlepšenie sociálnej situácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím

V záujme systémového riešenia sociálnej situácie osôb s ťažkým zdravotným postihnutím SMER – sociálna demokracia legislatívne upraví systém pomoci osobám v sociálnej núdzi založený na adresných peňažných príspevkoch a sociálnych službách. V tejto súvislosti rozvinie v oblasti sociálnych služieb sociálne „podnikanie“ založené na neziskovom princípe a utvorí legislatívne prostredie na podporu a rozvoj sociálnych služieb.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Osobitnú pozornosť bude (vláda) venovať ... občanom so zdravotným postihnutím, ktorí sú odkázaní na pomoc inej osoby, a to tak, aby mohli zotrvať čo najdlhšie v rodinnom prostredí a bude sa snažiť zlepšiť finančnú situáciu ich opatrovateľov.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Výdavky na ťažko zdravotne postihnutých v dvoch z troch rozpočtov novej vládnej koalície reálne (po zarátaní inflácie) klesali. Obrat by mal znamenať rok 2009. Od začiatku roku 2009 sa totiž zvyšujú viaceré kompenzácie pre invalidov (príspevky na vozíky, zdvíhacie zariadenie, na opravu pomôcok). Celkovo sa však tieto príspevky zvyšujú o 3,5% v roku 2009, čo akurát pokryje infláciu. Odmena pre osobných asistentov sa zvýši z 55 korún na hodinu na 75 korún, a zároveň za nich štát začne platiť sociálne odvody.

Výdavky rozpočtované na ťažko zdravotne postihnutých v tis. eur

2006	2007	2008	2009 návrh
192 295	192 422	193 526	224 806
Reálna zmena oproti 2006	-2,7%	-6,2%	+4,7%*

Zdroj: Návrh rozpočtu pre rok 2009, *odhad

Viaceré mimovládne skupiny zastupujúce ťažko postihnutých opakovane vyjadrovali sklamanie zo zanedbávania ich záujmov súčasnou vládou. Samotné ministerstvo práce zaznamenalo ročné oneskorenie oproti svojmu sľubu novelizovať legislatívu o sociálnych podmienkach pre ťažko zdravotne postihnutých.

(Invalidi) Nemajú vraj peniaze na svoje aktivity ani na mzdy. Peniaze im donedávna čiastočne zabezpečoval dotačný systém ministerstva práce, minulý rok sa však podstatne zmenil a **tento rok sú peniaze z neho pre invalidov prakticky nedostupné**. Na včerajšom protestnom zhromaždení pred Úradom vlády **viacerí postihnutí vyhlásili, že súčasná vláda sa k nim správa horšie, ako predchádzajúca.**

Zdroj: SME 5.6.2008, [Invalidi vládu vinia, že ich ignoruje](#)

2. Zvýšiť sociálnu pomoc dôchodcom

Zvýšenie životnej úrovne dôchodcov

SMER si uvedomuje nutnosť naštartovať reformy a presadzoval by budovanie silného priebežného dôchodkového systému s dôrazom na jeho transparentnosť a zásluhovosť, ktorý by garantoval ľuďom spĺňajúcim podmienky pre priznanie dôchodku minimálne 50% priemernej mzdy.

Zdroj: Ekonomická a sociálna alternatíva postupu politickej strany SMER v prípade účasti vo vláde, december 2004

Je spravodlivé a správne, ak naši dôchodcovia desaťročia poctivo platili dane a tvorili hodnoty a dnes sú vystavení životným podmienkam na hranici ľudskej dôstojnosti?

SMER – sociálna demokracia tvrdí, že to nie je ani **spravodlivé ani správne.**

...SMER – sociálna demokracia okrem nevyhnutnosti stáleho vyrovnávania dôchodkov s rastúcimi životnými nákladmi zdôrazňuje životnú potrebu prijímať súčasne ďalšie opatrenia, najmä v daňovej oblasti (znížená sadzba dane z pridanej hodnoty na vybrané tovary a služby), v zdravotníctve (zrušenie poplatkov súvisiacich s poskytovanou zdravotnou starostlivosťou, lieková politika) a v oblasti cien energií, aby priznané dôchodky vytvárali podmienky na dôstojný život.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda vynaloží maximálne úsilie na stabilizovanie miery náhrady mzdy a naštartuje jej zvýšenie.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Pokiaľ ide o relatívnu výšku dôchodkov, teda o pomer priemeru všetkých dôchodkov k priemeru všetkých miezd v hospodárstve, tá sa dostala za súčasnej vlády na najnižšiu úroveň v existencii samostatnej SR, a to aj po započítaní vianočných príspevkov. V roku 2007 oproti roku 2006 náhrada mierne stúpila, ale v roku 2008 by podľa doterajšieho vývoja mala opäť výrazne klesnúť, a to na absolútne najnižšiu úroveň od roku 1993. Ak by vláda chcela pre rok 2008 dodržať sľub a ďalej zvýšiť relatívnu úroveň dôchodkov, hoci aj minimálne (na 44,9%) musel by vianočný príspevok stúpnuť na 8 600Sk, teda takmer na výšku ďalšieho mesačného dôchodku.

Priemerná relatívna výška dôchodku (Priemerný starobný dôchodok / priemerná mzda) v %

	2004	2005	2006	2007	2008*
Priemerný starobný dôchodok v Sk	7043	7 713	8 226	8 885	9 170
Priemerná mzda v Sk	15 825	17274	18 761	20 146	22 020

Pomer priem. dôchodok / priem. mzda	44,5	44,7	43,8	44,1	41,6
Pomer s vianočn. príspevkom**	44,5	44,7	44,6	44,8	42,3

Zdroj: [Sociálna poisťovňa](#)

*priemerný dôchodok: odhad INEKO pre celý rok 2008 na základe vývoja za 10 mesiacov roka; priemerná mzda: odhad Ministerstva financií k septembru 2008

**prepočítané spolu s priemerným vianočným príspevkom 1750 Sk

Priemerná relatívna výška dôchodku (Priemerný starobný dôchodok / priemerná mzda) v %

	1999	2000	2001	2002	2003
Priemerný starobný dôchodok v Sk	4878	5382	5782	6 105	6 503
Priemerná mzda v Sk	10 728	11430	12 365	13 511	14 365
Pomer priem. dôchodok / priem. mzda	45,5	47,1	46,8	45,2	45,3

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Priemerná relatívna výška dôchodku (Priemerný starobný dôchodok / priemerná mzda) v %

	1993	1994	1995	1996	1997	1998
Priemerný starobný dôchodok v Sk	2 532	3 049	3 320	3 727	4 124	4 490
Priemerná mzda v Sk	5 379	6 294	7 195	8 154	9 226	10 003
Pomer priem. dôchodok / priem. mzda	47,1	48,4	46,1	45,7	44,7	44,9

Zdroj: Sociálna poisťovňa

Zvrat sa čaká v roku 2009, keď sa dôchodky budú zvyšovať o pol roka skôr ako zvyčajne, čím by sa mohla relatívna výška dôchodkov po zarátaní vianočných príspevkov zdvihnúť na úroveň 47%.

Iným ukazovateľom podpory dôchodcov v spoločnosti je miera náhrady - pomer priemerného novopriznaného starobného dôchodku k priemernej mzde. Tá v roku 2007 mierne klesla, za prvý polrok 2008 naopak výraznejšie stúpila.

Miera náhrady (Priemerný novopriznaný starob. dôchodok k vzniku nároku / priemerná mzda) v %

	2004	2005	2006	2007	2008*
Priemerný novopriznaný starobný dôchodok v Sk	6 990	8 337	8 013	8 569	9 821
Priemerná mzda v Sk	15 825	17274	18 761	20 146	21 979
Miera náhrady	44,2	48,3	42,7	42,5	44,7

Zdroj: Sociálna poisťovňa

*za 10 mesiacov roka

Dôchodcom pomohli viaceré vládne kroky sľubované pred voľbami. Vláda hneď po svojom nástupe zrušila klientské poplatky v zdravotníctve (návšteva lekára, za lôžko) a tiež opakovane tlačila na minimalizovanie rastu cien energií. Znížila DPH na lieky a pomôcky, no nie na najväčšiu sľubovanú položku, potraviny.

Zmierňovanie rozdielov medzi staro- a novodôchodcami

SMER bude podporovať valorizáciu dôchodkov tzv. starodôchodcov a dôchodcov a zmierňovanie rozdielov medzi nimi.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda bude popri valorizácii riešiť zmiernenie rozdielov medzi tzv. starodôchodcami a dôchodcami, ktorým bol dôchodok vymeraný podľa nového zákona o sociálnom poistení.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

V roku 2007 Sociálna poisťovňa prerátala a zvýšila dôchodky zhruba 80 tisíc starodôchodcom podľa zákona platného k augustu 2006.

Vianočný príspevok dôchodcom

SMER na zmiernenie sociálnej situácie poberateľov starobných dôchodkov presadí poskytnutie vianočného príspevku diferencovaného podľa výšky dôchodkov.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Uvažujeme v období nasledujúcich štyroch rokov vyplácať dôchodcom na konci roka akýsi vianočný príspevok, trinásty dôchodok.

Zdroj: Robert Fico, predseda strany SMER, dnes.sk, 21.5.2006,

<http://dnes.atlas.sk/print.php?id=24804>

Vláda na zmiernenie sociálnej situácie poberateľov starobných dôchodkov a invalidných dôchodkov navrhne poskytnutie vianočného príspevku diferencovane podľa výšky dôchodkov v závislosti od možností štátneho rozpočtu.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Hneď od svojho nástupu vláda presadila vyplácanie vianočných príspevkov v sume 1500 – 2000 Sk podľa výšky dôchodku (čím vyšší dôchodok, tým nižší príspevok). Príspevok dostalo zhruba milión dôchodcov, teda väčšina poberateľov starobného dôchodku. Priemerný mesačný dôchodok bol v roku 2006 zhruba 8200 Sk, rok neskôr 8900 Sk.

Nezvyšovanie veku odchodu do dôchodku

Vláda však odmieta riešiť súčasné problémy vo financovaní systému sociálneho poistenia predĺžením veku odchodu do dôchodku.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vôbec nepočítame s predĺžením veku odchodu do dôchodku.

Zdroj: Viera Tomanová, ministerka práce a sociálnych vecí, Pravda, 12.7.2006

Vláda neprijala žiadne ďalšie zvýšenie veku odchodu do dôchodku. Ale ani nezrušila opatrenie predchádzajúcej vlády, ktoré dôchodkový vek pre ženy postupne zvyšuje až do roku 2014, a to každým rokom o 9 mesiacov. Za prvé dva roky vlády tak ženy odchádzajú do dôchodku o rok a pol neskôr ako pri začiatku jej mandátu.

Stabilizácia prvého dôchodkového piliera

SMER bude podporovať:

- základný – zákonom dávkovo definovaný – povinný stupeň sociálneho poistenia

financovaný priebežným spôsobom a plne garantovaný štátom; tento stupeň bude založený na princípe solidarity kombinovanej s princípom zásluhovosti;

- nevyhnutnú stabilizáciu základného stupňa sociálneho zabezpečenia, ktorý je ohrozený privatizáciou finančných zdrojov Sociálnej poisťovne v prospech súkromných DSS.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Prioritou vlády bude zabezpečenie finančnej stability priebežne financovaného dôchodkového systému tak, aby spolu so systémom starobného dôchodkového sporenia poskytovali primerané hmotné zabezpečenie v starobe.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vláda do polovice volebného obdobia neprijala žiadne zásadné kroky, ktoré by v dlhodobom horizonte stabilizovali prvý pilier dôchodkového zabezpečenia. Krátkodobo majú pozitívny finančný efekt opatrenia zamerané na oslabenie druhého piliera (napr. návrat cca 7% sporiteľov naspäť do prvého piliera), ako aj zvýšenie maximálneho vymeriavacieho základu na platenie odvodov z 3-násobku na 4-násobok priemernej mzdy bez adekvátneho zvýšenia dôchodkov z prvého piliera.

Zachovanie druhého dôchodkového piliera

SMER – sociálna demokracia rešpektuje vytvorenie tzv. druhého kapitalizačného piliera a v prípade účasti v novej vládnej koalícii podporí jeho zachovanie.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Starobné dôchodkové sporenie ako súčasť dôchodkového systému založené na kapitalizačnom princípe a na princípe zásluhovosti vláda aj naďalej zachová.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vláda druhý dôchodkový pilier zachovala, ale neustále sa ho snaží oslabiť. Dvakrát otvorila vstup a výstup z neho, pričom robila negatívnu kampaň proti 2.pilieru. Premiér ho opakovane prirovnáva ku skrachovaným nebankovým subjektom; šéf Sociálnej poisťovne zavádza, že sporitelia prišli v 2.pilieri o všetky svoje úspory.

Zavedenie dobrovoľnosti v druhom pilieri dôchodkového zabezpečenia

SMER – sociálna demokracia rešpektuje vytvorenie tzv. druhého kapitalizačného piliera a v prípade účasti v novej vládnej koalícii podporí jeho zachovanie.

(Druhý pilier) bude transformovaný na dobrovoľný dôchodkový systém (...).

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Starobné dôchodkové sporenie ako súčasť dôchodkového systému založené na kapitalizačnom princípe a na princípe zásluhovosti vláda aj naďalej zachová.

Do tohto systému, ktorého produkt bude poskytovaný pri plnom rešpektovaní jeho účelu, t.j. zabezpečenia pravidelného príjmu počas celej doby dožitia v starobe, bude vnesený prvok dobrovoľnosti tak, aby jeho existencia nenarušila stabilitu priebežne financovaného systému.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Chceme tento pilier urobiť dobrovoľný. To znamená tí, ktorí doňho teraz budú musieť vstupovať povinne, chceme zaviesť dobrovoľnosť vstupu. Týka sa to 30, maximálne 40 000 občanov a povedzme si, aj z tých niektorí vstúpia dobrovoľne do tohto piliera, to znamená, že

to nijak nemôže ohroziť dôchodcovské správcové spoločnosti.

Zdroj: Viera Tomanová, ministerka práce a sociálnych vecí, STV, O päť minút dvanásť, 23.7.2006

Vstup do 2.piliara bol dobrovoľný od roku 2008. Okrem toho už aj pre ľudí zapojených v 2.pilieri bol dvakrát umožnený prestup do 1.piliara, a to v prvých polrokoch 2008 a 2009.

Znižovanie odvodov do druhého piliera

Treba zmeniť aj nevýhodný pomer rozdelenia dôchodkových odvodov medzi Sociálnu poisťovňu a súkromné DSS. (...) Napríklad na 12 percent pre Sociálnu poisťovňu a 6 percent pre DSS. Našou povinnosťou je predsa znižovať deficit SP. Ak Smer bude vo vláde, nebudeme mať záujem riešiť tento problém tým, že tú diery budeme plátať verejnými peniazmi, ktoré potrebujeme na iné účely.

Zdroj: Robert Fico, predseda strany SMER, týždenník Slovo, 31.5.2006

Musíme hľadať zatiaľ zdroje a keď to nebude možné a nenájdeme zdroje na vykrytie schodku v prvom pilieri, budeme možno musieť siahnuť aj k takémuto kroku.

Zdroj: Viera Tomanová, ministerka práce a sociálnych vecí, STV, O päť minút dvanásť, 23.7.2006

Ja hovorím, že treba tie peniaze, ktoré boli rozdelené v pomere 9 a 9 zmeniť v prospech prvého piliera tak, aby tam bola tá suma navýšená, čo sa nezdá tým, ktorí počítajú s druhými peniazmi, ale považujem to za nevyhnutný krok na nastolenie sociálnej spravodlivosti.

Zdroj: Vladimír Mečiar, predseda HZDS, STV, Volebné štúdio, 16.6.2006

Pomer odvodov do 1. a 2.piliara nebol nijako zmenený.

Neviem prečo dnes niekto vykopáva otvorené dvere – **vláda nepripravovala a nepripravuje žiadny zákon o zmene pomerov, pokiaľ ide o 9:9, teda tých 18 %.**

Zdroj: Robert Fico, Úrad Vlády SR, 24.1.2007,

http://www.vlada.gov.sk/aktuality_start.php3?id_ele=6942

Presun náhrady škôd v druhom pilieri na štát

SMER-sociálna demokracia trvá na oprave dôchodkovej reformy. Predovšetkým treba zakotviť pre sporiteľov riadne garancie zaručujúce, že dostanú v nominálnej hodnote aspoň to, čo do DSS vložili a väčšiu právnu zodpovednosť DSS a ich materských spoločností za spôsobené straty.

Zdroj: Tlačová konferencia Smeru, apríl 2005

Prijmeme takú legislatívnu úpravu, prostredníctvom ktorej hlavná váha pri garantovaní náhrad škôd v II. kapitalizačnom pilieri bude priamo na štáte.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

Žiadna takáto norma nebola prijatá.

3. Ochrániť zamestnancov na trhu práce

Čiastočný návrat 'neoliberálneho' zákonníka práce do pôvodného stavu

Výsledkom reformy Ľudovíta Kaníka...je, že zákonná ochrana zamestnanca pred svojvôľou zamestnávateľa je u nás najslabšia zo všetkých krajín EÚ.

Zdroj: Robert Fico, predseda SMER-u, SME, 30.3.2006, názov článku: "Odbory a strašenie pravice"

SMER – sociálna demokracia je presvedčený, že neoliberálny Zákonník práce je potrebné vo viacerých ustanoveniach vrátiť do stavu, v akom bol pred poslednou veľkou novelizáciou.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda pripraví novelizáciu Zákonníka práce s cieľom zabezpečiť zvýšenú ochranu zamestnancov.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

SMER presadí zmeny, ktoré ochránia zamestnancov pred neodôvodneným prepúšťaním zo zamestnania. SMER presadí zmeny, ktoré zaručia právny nárok zamestnanca na odstupné bez toho, že by bolo viazané na dohodu o skončení pracovného pomeru pred začatím plynutia výpovednej doby.

SMER presadí zmeny, ktoré (...) zjednodušia prepustenie nesvedomitého alebo neschopného zamestnanca.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Zaručí sa nárok na odstupné pri súčasnom plynutí výpovednej doby. Eliminujú sa prípady zneužívania pracovného pomeru na určitú dobu, ku ktorému dochádza reťazením takýchto pracovných pomerov. Vláda sa zasadí o opätovné zavedenie inštitútu dohody o pracovnej činnosti, ako aj o zvýšenie ročného rozsahu činností vykonávaných na základe dohody o vykonaní práce. SMER presadí zmeny, ktoré zavedú ochranu práv zamestnancov pracujúcich na kratší pracovný úväzok (do 20 hodín týždenne).

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Od 1.9.2007 platí novela Zákonníka práce. Sťažilo sa prepúšťanie: zaviedol sa súbeh vyplácania odstupného a čerpania výpovednej lehoty pri prepustení z organizačných dôvodov, okamžitá výpoveď zamestnancovi sa predĺžila z jedného na dva mesiace. Je možné maximálne jedno opakovanie pracovného pomeru na dobu určitú v rámci troch rokov. Obnovili sa dohody o pracovnej činnosti (maximálne 10 hodín týždenne počas roka) a rozšírila sa doba pre dohodu o vykonaní práce z 300 na 350 hodín ročne. Zmenili sa podmienky dočasného zamestnávania - mzdové podmienky musia byť rovnako priaznivé u zamestnanca dočasne prideleného zamestnávateľom alebo agentúrou dočasného zamestnávania, ktorý plní úlohy u užívateľského zamestnávateľa viac ako 3 mesiace. Zvýšili sa mierne aj právomoci odborárov.

Prvé čísla a štúdie neukazujú na radikálne zvýšenie ochrany zamestnancov. Podľa čísel z roku 2008 sa podiel živnostníkov po pol roku fungovaní novely neznížil, ale naopak mierne zvýšil z 12 na 15% pracovnej sily.

Podľa Svetovej banky (Doing Business) sa schopnosť zamestnávať firmám len mierne sťažila (pád z 81. na 83.miesto). Naopak podľa štúdie World Economic Forum sa flexibilita prijímania a prepúšťania výrazne znížila, z 15. miesta Slovenska v roku 2006 na 65.miesto v roku 2008.

Index flexibility najímania a prepúšťania pracovníkov

	2006	2007	2008
Skóre (7 najviac, 1 najmenej)	5.1	4.7	3.9
Poradie krajín	15	27	65

Zdroj: Svetové ekonomické fórum

Rast zamestnanosti, pokles nezamestnanosti

Je spravodlivé a správne, ak napriek hospodárskemu rastu je Slovensko krajinou s (...) druhou najvyššou nezamestnanosťou v Európskej únii?

.. SMER – sociálna demokracia tvrdí, že to nie je ani **spravodlivé ani správne**.

(...) SMER – sociálna demokracia považuje za jedno zo základných kritérií úspešnosti ekonomickej a sociálnej politiky čo najvyššiu mieru zamestnaných ľudí. (...) Znižovanie nezamestnanosti zabezpečí kombinácia tvorby nových pracovných miest vhodne stimulovanými investíciami, prechod na znalostnú ekonomiku a efektívne využívanie regionálnych programov s podporou zdrojov Európskej únie. Pozornosť sa musí zamerať na programy rozvoja krízových regiónov prioritne do odvetví s vysokou pridanou hodnotou.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Od nástupu novej vlády nezamestnanosť pokračuje v poklese a zamestnanosť v raste. Slovensko ostáva krajinou EÚ s druhou najväčšou nezamestnanosťou, tentokrát pred Španielskom.

August daného roka	2006	2007	2008
Miera nezamestnanosti (%)	12,8	11,2	9,9
Poradie v EÚ (od najhoršieho)	2.	2.	2.
Počet zamestnaných (v tisícoch), 2.štvrťrok	2 294,6	2 337,7	2 404,8

Zdroj: Eurostat, Štatistický úrad SR

Obnovenie tripartity

SMER navrhuje obnoviť činnosť Rady hospodárskej a sociálnej dohody ako orgánu trojstranných konzultácií na princípe rovnocenného sociálneho partnerstva vlády, odborových organizácií a zamestnávateľských organizácií; zaviesť (resp. oživiť) odvetvové rady hospodárskej a sociálnej dohody; podporiť vznik (resp. oživenie) regionálnych rád hospodárskej a sociálnej dohody

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

SMER bude presadzovať a podporovať tripartitný model riadenia a verejnoprávnosť základného stupňa sociálneho poistenia.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Vláda sa zasadí o zriadenie tripartitnej rady na najvyššej úrovni ako orgánu trojstranných konzultácií na princípe rovnocenného sociálneho partnerstva vlády, odborových organizácií a

zamestnávateľských organizácií.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Tripartita bola síce formálne obnovená, ale vôbec nejde o „rovnocenné sociálne partnerstvo“ vlády, odborárov a zamestnávateľov. Vláda presadzuje svoj názor bez ohľadu na argumenty sociálnych partnerov. V roku 2008 vláda zrušila tripartitný model určovania minimálnej mzdy.

Včerajšie rokovanie Hospodárskej a sociálnej rady vlády bolo zrušené. Dôvodom bol nedostatok ministrov. Tripartita tak opäť nebola uznášaniaschopná... Tajomník Republikovej únie zamestnávateľov Martin Hošták dodal, že tento stav kritizuje únia už dlhšie... Podľa jeho slov **neúčast' ministrov „hovorí o úcte vlády k tripartite“**. Na ospravedlnenie svojej neúčasti ministri uviedli pracovnú zaneprázdnenosť.

Zdroj: HN 30.10.2007, [Tripartita nerokovala, ministri neprišli](#)

Zástupcovia zamestnávateľov sa včera nedohodli s odborármi a zástupcami vlády na návrhoch dôchodkových zákonov. Z rokovania tripartity odišli predčasne. „Úroveň rokovania nemala zmysel,“ povedal viceprezident Republikovej únie zamestnávateľov Jozef Špirko...

Ministerka Tomanová si podľa zamestnávateľov ich návrh úspor nechcela včera vypočúť. „Celý priebeh bol absurdný a napriek tomu, že sa negatívne dotkne viac ako 110-tisíc pracujúcich, nedostali sme priestor na to, aby sme mohli predložiť naše alternatívy,“ povedal Špirko.

Zdroj: SME 21.8.2007, [Firmy Tomanovú nezastavili](#)

Dnes je aktuálnou témou novela zákona o sociálnom poistení, kde doterajší priebeh sociálneho dialógu považujem za katastrofálny. Uznávam, že ani pri zavedení dôchodkového sporenia nebola dosiahnutá zhoda vtedajších politických elít a ani celospoločenský konsenzus. No dnes sa mi zdá, že túto chybu chceme zopakovať, a dokonca, že tu nie je ani pokus, aby sa nejaká zhoda dosiahla. Ide pritom o veľký problém, lebo napríklad už v roku 2010 starobné poistenie vyprodukuje ohromný deficit - odhaduje sa až na 64 miliárd korún.

Zdroj: SME 13.8.2007, [Jusko: Vláda sa nepokúša o zhodu](#)

(Rozhovor s Mariánom Juskom, prezidentom Republikovej únie zamestnávateľov)

Zvýšenie minimálnej mzdy na 60 percent priemerného zárobku

Sociálna demokracia chystá atak aj na minimálnu mzdu. Do roku 2010 by sa mala zo zákona stanoviť na 60 percent z priemernej mzdy, čo by napríklad dnes znamenalo asi 9 500 oproti súčasným 6 900 korún.

Zdroj: Hospodárske noviny, 5.12.2005, názov článku: "Fico si môže zatvoriť dvere do vlády"

SMER - sociálna demokracia chce ekonomickú situáciu obyvateľstva v prvej fáze hospodárskej politiky zlepšiť rýchlymi opatreniami v oblasti miezd, daní a služieb vo verejnom záujme. ... Na uskutočnenie takého zámeru SMER - sociálna demokracia vypracuje konkrétne opatrenia, a to najmä:

*Zákonné stanovenie sociálne prijateľnej **minimálnej mzdy**, vo výške motivujúcej hľadať zamestnanie a s výhľadom, aby do roku 2010 tvorila 60% priemernej mzdy.

Zdroj: Návrat k ľudskej dôstojnosti, Schválený dokument výročného snemu - Návrat k ľudskej dôstojnosti, marec.2006

My považujeme minimálnu mzdu za dôležitý inštitút boja proti chudobe... Náš cieľ je jasný: Dosiahnuť v určitom horizonte takú výšku minimálnej mzdy, ktorá bude predstavovať 60 percent z priemerného zárobku v národnom hospodárstve.

Zdroj: Robert Fico, predseda vlády, SME 2.10.2006

Vláda v septembri 2007 schválila nový mechanizmus zvyšovania minimálnej mzdy. Tá sa mala zvyšovať podľa dohody sociálnych partnerov a ak sa nedohodnú, tak podľa rastu priemernej mzdy za predchádzajúci rok.

Koncom roka 2008 to však vláda zmenila tak, že dovtedy platný mechanizmus zrušila a o výške minimálnej mzdy bude rozhodovať podľa svojho uváženia vláda. Pre rok 2009 to bude podľa rozhodnutia vlády 8900Sk. Aj tak však podiel minimálnej na priemernej mzde ostane na najnižšej úrovni za posledné desaťročie.

	2004	2005	2006	2007	2008*	2009*
Priemerná mzda	15 825	17 274	18 761	20 146	22 020	23 957
Minimálna mzda	6 500	6 900	7 600	8 100	8100	8900
Podiel minimálnej mzdy na priemernej	41%	40%	41%	40%	37%	37%

Zdroj: ŠÚ SR (priemerná mzda), Ministerstvo práce (minimálna mzda), *Ministerstvo financií (odhad priemernej mzdy za rok 2008-9)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003
Priemerná mzda	10 003	10 728	11 430	12 365	13 511	14 365
Minimálna mzda	3000	3600	4400	4920	5570	6080
Podiel minimálnej mzdy na priemernej	30%	34%	38%	40%	41%	42%

Zdroj: ŠÚ SR (priemerná mzda), Ministerstvo práce (minimálna mzda)

Rast zamestnanosti dlhodobo nezamestnaných a znevýhodnených skupín

SMER – sociálna demokracia vníma ako osobitne dôležité zvýšenie zdrojov na aktívnu politiku zamestnanosti vo vzťahu k dlhodobo nezamestnaným osobám, nezamestnaným v zaostávajúcich regiónoch a ku znevýhodneným skupinám, do ktorých SMER – sociálna demokracia zaraďuje mladých ľudí bezprostredne po skončení stredoškolského alebo vysokoškolského vzdelania, zdravotne postihnutých, matky s deťmi a osoby vo veku blízkom dôchodkovému veku. Prioritným nástrojom bude rozvoj ľudských zdrojov zameraný na kľúčové schopnosti ľudí efektívne sa zapojiť do ekonomických aktivít v poznatkovej ekonomike. Dôraz bude klásť na schopnosti ľudí umiestniť sa na trhu práce, najmä prostredníctvom podpory cielených vzdelávacích programov zohľadňujúcich trh práce v danom území.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Zapojenie nízko kvalifikovaných dlhodobo nezamestnaných osôb do zamestnania bude vláda podporovať poskytovaním vyrovnávacej dávky, ktorá by mala zvýšiť atraktivitu zamestnania sa aj v prípade nízkej mzdy.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Vysoký ekonomický rast viedol aj k postupnému znižovaniu nezamestnanosti, vrátane dlhodobo nezamestnaných či vekovo alebo vzdelanostne znevýhodnených osôb.

Čísla za 2.štvrt'rok roku	2006	2007	2008
Počet dlhodobo nezamestnaných v tis. (viac ako 2 roky)	207,8	167,3	151,2
Miera nezamestnanosti ľudí so základným vzdelaním (%)	47,2	44,4	43,8
Miera nezamestnanosti ľudí v pred dôchodkovom veku 50-64 r. (%)	11,2	9,6	8,4
Miera nezamestnanosti ľudí tesne po skončení štúdia 15-19 r. (%)	53,8	42,7	39,1
Miera nezamestnanosti ľudí tesne po skončení štúdia 20-24 r. (%)	22,9	16,1	17,0

Zdroj: Štatistický úrad SR

Posilnenie odborov

SMER navrhuje posilniť postavenie odborovej organizácie v rámci zamestnaneckých participačných mechanizmov v podniku.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

V rámci legislatívnych návrhov bude aj posilnenie postavenia odborovej organizácie v rámci zamestnaneckých participačných mechanizmov v podniku.

Zdroj: Programové vyhlásenie vlády, august 2006

Novela Zákonníka práce z roku 2007 mierne posilnila postavenie odborárov v podnikoch. Po novom majú právo spolurozhodovať o normách práce a nerovnomernom rozvrhovaní pracovného času. Ak je vo firme zamestnaných menej ako 50 členov odborovej organizácie, zamestnávateľ má poskytnúť aspoň jednému ich zástupcovi 4 hodiny pracovného voľna s náhradou mzdy mesačne na odborársku agendu, pri 50 až 100 odborároch 12 hodín a pri viac ako 100 odborároch 16 hodín voľna mesačne. Zamestnávateľ po dohode so zástupcami zamestnancov musí umožniť vstup do svojich priestorov aj osobe, ktorá nie je jeho zamestnancom, ale koná v mene odborovej organizácie, v ktorej je združený jeho zamestnanec.

Zastavenie 'úniku mozgov'

Je spravodlivé a správne, ak už viac ako 300-tisíc ľudí, prevažne mladých a často s kvalitným vzdelaním, odišlo za prácou do zahraničia, pretože Slovensko nie je pre nich perspektívnou krajinou? (...) SMER bude vytvárať grantový systém a systém osobitných grantov pre mladých vedeckých pracovníkov a doktorandov s cieľom zastaviť únik mozgov a stabilizovať mladú vzdelanú generáciu.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Mladí ľudia musia odchádzať do zahraničia, pretože nenachádzajú uplatnenie. Jedinou cestou, ako mladú kvalifikovanú pracovnú silu udržať doma, je podporovať takých investorov domácich alebo zahraničných, ktorí prídu s ponukou práce s vyššou pridanou hodnotou.

Zdroj: Robert Fico, predseda vlády, Pravda 14.6.2006,

Počet občanov SR pracujúcich v zahraničí dosiahol podľa oficiálnych štatistík strop v roku 2007, od kedy postupne klesá. Je však stále vyšší ako v čase volieb.

Čísla za 2.štvrťrok roku	2006	2007	2008
Počet pracujúcich v zahraničí v tis.	156	174	165

Zdroj: Štatistický úrad SR

Rozširovanie záväznosti kolektívnych zmlúv

SMER navrhuje legislatívnymi opatreniami zaviesť model rozširovania záväznosti kolektívnych zmlúv vyššieho stupňa na ďalších zamestnávateľov v súlade s relevantnými dohovormi Medzinárodnej organizácie práce.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Záväznosť kolektívnych zmlúv rozšírila vláda novelou zákona o kolektívnom vyjednávaní v roku 2007 aj na firmy rovnakého odvetvia, ktoré zmluvu nepodpísali a s rozšírením nesúhlasia. V roku 2008 ministerstvo navrhlo konkrétne nariadenie o rozšírení v prípade 31 firiem strojárkeho a elektrotechnického priemyslu.

Zrušenie väzby medzi minimálnou mzdou a odvodmi živnostníkov

Zavedieme mechanizmus vopred garantovanej sumy, z ktorej sa bude určovať výška odvodov pre samostatne zárobkovo činné osoby, aby na ich výšku nemalo vplyv pravidelné zvyšovanie minimálnej mzdy.

Zdroj: Volebný program HZDS, máj 2006

V roku 2008 ministerka práce Viera Tomanová začala diskusiu o tomto návrhu, zatiaľ ale nebol schválený.

Odvodové stimuly pre zamestnávanie absolventov škôl

SMER – sociálna demokracia bude presadzovať, aby sa prostredníctvom odvodových stimulov motivovali zamestnávatelia prijímať absolventov škôl do zamestnania; počas najmenej 1 roka by úrad práce zamestnávateľovi hradil odvody za nového zamestnanca – absolventa školy; kým by mladý človek získal potrebnú prax a pracovné návyky v prvom zamestnaní.

Zdroj: Volebný program SMER-u, december 2005

Pokračuje systém príspevku na absolventskú prax. Od roku 2008 je prax možné absolvovať len raz pre jednu osobu, a to najviac 6 mesiacov. Príspevok absolventovi do 25 rokov sa zvýšil z 1 700 Sk na 5 130 Sk.